
Setembre social | | Actualitzat el 02/02/2023 a les 10:00

La inacció política deixa en punt mort la primera casa de parts pública de Catalunya

Durant els quatre anys en què ha funcionat el Centre de Naixements (CN) de Martorell, han donat a llum un total de 479 gestants i s'ha convertit en referent de l'atenció del part respectat | Representants de famílies que hi han parit van entregar aquest dimecres un manifest amb 244 adhesions reclamant la seva reobertura a la direcció de la Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell

Diverses famílies que han parit al Centre de Naixements de Martorell, van aplegar un total de 244 signatures, 173 usuàries i 71 acompanyants, que van entregar aquest dimecres a la direcció de la Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell. | Dani Codina

La violència obstètrica ha deixat de ser invisible, cada cop més dones i persones gestants assenyalen haver patit violència a l'atenció sanitària dels seus embarassos, parts i postparts. L'Estat Espanyol acumula des del 2020, dues sentències del Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (CEDAW) de l'ONU; un tribunal internacional ha reconegut que

la patologització del part mitjançant i l'abús de l'intervencionisme mèdic són formes de violència i que les gestants han de poder prendre decisions de manera autònoma respecte a l'atenció dels seus processos reproductius. Dues condemnes sense precedents que continuen sent impunes perquè Espanya ni ha indemnitzat la víctima ni ha aplicat les recomanacions per garantir parts respectats.

Mentrestant, pràctiques com la maniobra de Kristeller -perillosa per al nadó i per a la mare i prohibida per l'OMS-, l'abús de tactes vaginals, episiotomies i cesàries innecessàries o la separació injustificada de gestant i nadó formen part de l'ordre del dia dels hospitals, públics i privats. Catalunya és un dels territoris on més cesàries es practiquen a l'Estat Espanyol, amb una mitjana de 26,9%, després del País Valencià (29,1%) i d'Extremadura (29%). Unes xifres que queden lluny del 15% de naixements per cesària que recomana l'Organització Mundial de la Salut.

Darrerament, en conseqüència de l'excés de medicalització en l'atenció sanitària de l'embaràs, part i postpart, cada cop més dones aposten per buscar una atenció que prioritzi la fisiologia del part. La demanda de llevadores independents que acompanyen parts a casa ha incrementat, segons la presidenta de l'Associació Néixer a Casa Inma Marcos, malgrat que no existeixen dades concretes, «cada dia li dic que no a un parell de dones». Tanmateix, cada cop més gestants opten per parir a centres de naixements, un model d'assistència al part liderat per llevadores que està integrat des de fa anys en diversos sistemes sanitaris públics europeus, com ara, Regne Unit. Cal recordar que existeix prou evidència científica que constata que els parts acompanyats per llevadores són més respectuosos.

Catalunya és un dels territoris on més cesàries es practiquen a l'Estat Espanyol, amb una mitjana de 26,9%, després del País Valencià (29,1%) i d'Extremadura (29%). Foto: Dani Codina

Catalunya va ser pionera l'any 2017 en la incorporació de les anomenades cases de parts a la Xarxa d'Hospitals d'Utilització Pública (XHUP). D'aquesta manera va veure la llum el Centre de Naixements de Martorell primer, i la Casa Laietània després, aquesta al Centre de Naixements de l'Hospital Germans Trias. Durant els quatre anys en què ha funcionat el Centre de Naixements (CN) de Martorell, han donat a llum un total de 479 gestants i s'ha convertit en referent de l'atenció del part respectat. Les dades parlen per si soles: el percentatge de parts va augmentar (d'un 64% a un 81%), van reduir a la meitat les cesàries (d'un 24% a un 12%) i s'han reduït, també, els parts instrumentals (d'un 12% a un 7%), concretament. Però, no només això. En un context en el qual va baixar la natalitat a Catalunya, l'interès per parir a la Casa de Parts es va multiplicar per tres. Però, ni els bons indicadors ni els múltiples testimonis de mares i gestants que han donat a llum en aquest espai van poder impedir que el passat 1 de gener la direcció del centre decidís tancar les portes.

Aquest tancament suposa, per tant, una passa enrere en el compromís pel part respectat de la Generalitat, que anys enrere comunicava que impulsaria aquest model d'atenció al part a altres hospitals públics del territori. Una promesa que no han pogut garantir i suposa un retrocés en la lluita pel part respectat. Malgrat l'interès d'aquest mitjà per incorporar en aquest reportatge el posicionament del Govern respecte al tancament de la primera casa de parts pública de Catalunya, el Departament de Salut no ha volgut fer declaracions.

«I ara que fem?», la invisibilització de les gestants afectades

La Tina va donar a llum la seva criatura el 9 d'octubre de 2022 al Centre Hospitalari de Manresa. Tot i viure a la capital del Bages, havia decidit que pariria al CN de Martorell. Va patir un embaràs de risc a causa d'una Hiperèmesi gravídica -la presència de nàusees i vòmits incontrolables, intensos i persistents durant tot l'embaràs- que finalment va evolucionar bé i va fer el seguiment del seu embaràs inicialment a Manresa i posteriorment, a partir de la setmana 36, a Martorell, tal com contempla el protocol de la casa de parts.

Com que té fòbia a les agulles i ho passa molt malament als hospitals, on a més a més, ha tingut males experiències darrerament, parir amb un model d'atenció sanitària compromès amb el part natural li donava la tranquil·litat que necessitava i el Centre de Naixements de Martorell li va semblar una bona opció perquè donava resposta a les dos vessants; tenia un espai liderat per llevadores que acompanyen parts naturals i, alhora, estava coordinat amb el bloc obstètric de l'hospital.

En la recta final del seu embaràs, mai ningú li va explicar res sobre la situació que patia el Centre de Naixements. Va assistir a diverses xerrades i en cap moment es va parlar d'aquest tema. Això sí, sempre els hi deien que havien de tenir una segona opció, perquè el centre de naixements només podia donar cabuda a una dona. El 7 d'octubre va trencar aigües i, seguint el protocol, va trucar per telèfon i li van dir que anés presencialment per valorar que tot anava bé. «Aquell dia ja va ser estrany, em van atendre en un box, perquè, al centre de naixements no hi havia llum», detalla. I assegura que es va espantar, tot i que la van calmar dient que se solucionaria.

Una gestant a la sala de parts del Centre de Naixements de Martorell, tancat el passat mes de gener Foto: Cedida

Com que el protocol del CN envers el trencament de bossa contempla que es pot esperar fins a 24 hores, si les aigües són netes, i la gestant es trobava bé, va tornar a casa. I li van dir que la casa

de parts no estaria oberta abans de l'endemà a les 20:30?h, si hi anava abans, segurament l'atendrien bé però no en la línia de part natural ni tampoc al centre de naixements, sinó directament a la sala de parts. Així doncs, La Tina va decidir aguantar tot el dia a casa i tornar a l'hora que li van dir, fent coincidir amb el torn de llevadores que l'havien atès. Quan arribava a la porta de l'hospital, la llevadora que la va atendre li va comunicar que, li sabia molt greu, però que no podria donar a llum al centre de naixements; faltava una llevadora i sent només una professional havia d'anar a la sala de parts del bloc obstètric.

Els nervis, la frustració i la sensació de vulnerabilitat eren latents. Aparcada davant la porta d'urgències va valorar el que podia comportar aquella mala gestió de l'hospital en el naixement del seu infant. I, finalment, va decidir tornar a Manresa i donar a llum allà, defugint de la sensació d'instabilitat del centre.

Aquest canvi de plans enmig del treball de part, li va provocar «una sensació que li havien robat un dels moments més importants de la seva vida, després de xerrades, díptics informatius, telèfons i correus per contactar, fotografies i presentacions venent un producte que era idíl·lic per a mi i que finalment va ser fictici», relata. En un primer moment, va voler tancar el tema, perquè li despertava sensacions desagradables. De fet, uns dies després del part, la llevadora que la va atendre li va enviar un correu electrònic demanant disculpes i desitjant que tot hagués anat bé, però, no li va respondre «perquè em feia néixer uns sentiments molt desagradables», diu. I, quan va veure la notícia del tancament, ho va entendre tot. Ara, veient la situació que s'ha destapat, no descarta posar alguna queixa per «visibilitzar el que ha passat i perquè no torni a succeir».

La Sara és mare de quatre criatures i en el moment de la publicació d'aquest reportatge està a punt de donar a llum la cinquena. El seu primer fill el va parir amb vint-i-quatre anys, a la setmana 42 de gestació, a l'Hospital de Mataró, en un part en el qual va patir violència obstètrica. Els altres tres van néixer a l'Hospital de Sant Joan de Déu d'Esplugues, en parts diversos que tampoc van ser respectats. Poc abans de quedar-se embarassada del cinquè havia anat a viure a un poble al costat de Martorell i la seva llevadora li va dir que l'hospital que li pertocava per territori, era pioner en l'atenció al part fisiològic, en referència al CN. No ho va dubtar, havia de parir allà per reparar les ferides obertes en els seus quatre parts.

Durant els quatre anys en que ha funcionat el Centre de Naixements (CN) de Martorell, han donat a llum un total de 479 gestants i s'ha convertit en referent de l'atenció del part respectat. Foto: Cedida

La van convocar a una xerrada virtual que no es va arribar a fer, perquè segons explica, «no es va connectar cap llevadora», i van rebre la informació per correu electrònic. El tancament es va produir quan estava de 37 setmanes de gestació, esperant que li truquessin per concertar la visita que li pertocava entre la setmana 36 i 37. Però aquella trucada no va arribar mai, ningú li va notificar el tancament i ho va veure als mitjans de comunicació. «La gestió ha estat un desastre, desinformació i mentides. La direcció de l'hospital no ha tingut la dignitat de dir-nos res», denuncia. Aquella notícia va ser un cop dur, tenia moltes expectatives després de les experiències traumàtiques que havia patit.

Preguntats sobre la gestió relativa a la notificació de tancament a les usuàries que volien parir al centre de naixements, la direcció de l'hospital assegura que «els responsables del servei de ginecologia es van posar en contacte directe amb les mares comunicant el tancament i contestant a totes les preguntes». Una informació que contradiu el relat de totes les dones a les quals ha tingut accés Setembre. Ni la Sara ni la Tina, com tampoc la Marta, l'Aina o la Cris - gestants que també tenien previst parir a Martorell-, van rebre cap notificació sobre la situació.

Algunes representants de les famílies que han parit al Centre de Naixements de Martorell van entregar aquest dimecres 244 signatures reclamant la reobertura del centre a la direcció de la Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell Foto: Cedida

El motiu del tancament: manca de personal o de compromís amb el part respectat?

Lluna Orus va començar a treballar com a llevadora al CN de Martorell el setembre de 2019. El seu tancament l'ha enxampat enmig de la seva prestació de maternitat i ho va viure «amb molta tristesa i com un fracàs del sistema». Ens posa en context. Catalunya havia marcat un precedent important amb la incorporació de les cases de parts al sistema públic. Uns centres liderats per llevadores que faciliten l'acompanyament fisiològic del part, però que, alhora, estan coordinats amb les Sales de Parts dels blocs obstètrics de l'hospital. Les mares tenien la possibilitat de trobar una habitació similar a la d'una casa o un hotel, amb diferents espais per treballar el procés de part, amb banyera, llit, una cadira de parts i llums regulables. Un ambient que afavoreix els parts naturals i sense intervenció. Però, quins han estat els motius que han provocat el tancament del CN de Martorell? Què ha passat perquè aquest projecte pioner hagi arribat a aquesta situació?

Segons explica la direcció del centre a Setembre, el tancament de la casa de parts va ser «provisional i el motiu era que en un període curt de temps 5 llevadores havien marxat per diversos motius personals i professionals». Un fet que impedia donar el servei adequat que «sempre s'havia donat». Unes declaracions que contradiu l'equip de llevadores de Martorell. Orus assegura que, en realitat, van ser 11 les llevadores que van haver de plegar, de manera definitiva o amb excedències des de l'octubre de 2022. I que, a banda, 4 llevadores més entre les quals es troba Orus, es trobaven de baixa d'embaràs i maternitat i quan es va decidir tancar el centre. En aquest sentit, apunta que, a hores d'ara, es plantegen què fer en funció de com estigui la situació. Més enllà de la falta de personal que assenyala la direcció, Orus sosté que «la incomoditat de treballar amb un equip amb tensions contínues i l'excés d'hores mensuals

treballades» van ser el detonant perquè tantes treballadores deixessin la seva feina. I va més enllà: «com a equip de llevadores treballàvem còmodament, però havíem de conviure amb situacions que no estaven a l'altura de les cures que el binomi mares-bebès, necessiten i, inclòs, en alguns casos, eren de risc».

En aquest context, amb l'increment de la demanda per parir al centre de naixements, l'equip de llevadores feia temps que havia demanat una ampliació del personal i la programació, amb antelació, de les plantilles mensuals. I, a més a més, van haver de conviure amb una lluita persistent «pels diferents estaments de l'hospital, per defensar el tipus d'assistència que es donava, i això va provocar moltes situacions desagradables, injustes i perilloses, tant per a les llevadores com per les persones que donaven a llum», segons Orus. Amb tot això, l'equip de llevadores va insistir a la direcció del centre la urgència d'abordar la situació i, davant la inacció dels responsables, va demanar una reunió de caràcter urgent que es va dur a terme a finals d'octubre. «Malauradament, la resposta que vam rebre de la direcció no va ser l'esperada, creiem pel que ens havien dit en altres ocasions que entendrien les nostres peticions i posarien solució, o almenys ens donarien alternatives, però ens vam trobar amb una porta tancada», conclou Orus. La direcció de la FHSJDM no ha volgut pronunciar-se sobre aquesta qüestió.

*Minuts després d'entregar les signatures a la direcció de la Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell
Foto: Dani Codina*

Pel que fa al Departament de Salut, el conseller Manel Balcells va anunciar al Parlament que durant les setmanes vinents faran «un replantejament total de la governança, el funcionament i l'estructura de l'Hospital de Martorell». Unes declaracions que Orus celebra que es produeixin al Parlament, «perquè aborden el tema», però que reflecteixen desinformació, tenint en compte que

no estan contrastades amb els dos comunicats que va publicar l'equip de llevadores per donar a conèixer la seva part. «Tornen a intentar reduir el problema al fet que siguin 5 llevadores amb problemes amb el cap de servei, però la realitat va molt més enllà», sentència. En referència a la data de reobertura prevista, la direcció ha comunicat a Setembre que esperen «que sigui com més aviat millor» i, pel que fa al model d'atenció que es preveu impulsar sostenen que «s'està treballant en un Pla que permeti analitzar i millorar tant la qualitat de l'atenció a les mares com el benestar dels professionals».

En aquesta línia, l'advocada i presidenta de l'Associació Catalana pel Part Respectat Dona Llum, Marta Busquets, lamenta que el conseller «es limiti a reproduir la versió oficial de la gerència, sense tenir en compte la realitat de les treballadores» i assenyala «la manca d'autocrítica de la cartera de Salut, que pot posar en dubte el posicionament des del qual es farà el replantejament total de l'hospital de Martorell» i assegura que l'administració pública no està compromesa amb el part respectat. Des de Dona Llum han engegat una petició de recollida de signatures que, no només demana la reobertura del centre, també la dimissió del gerent Jordi Trelis i el desplegament del compromís del Departament de Salut amb les cases de parts públiques, entre altres.

Cal recordar que, ara mateix, l'única alternativa pública al centre de naixements de Martorell és la Casa Laietània a Badalona. Qualsevol altra opció passa per les cases de parts privades, com la Casa de Naixements Migjorn o amb l'acompanyament a domicili de llevadores independents, amb un cost econòmic de prop de 2.500 euros.

Lidia Casanovas va donar a llum el juliol del 2022 al Centre de Naixements de Martorell i quan va veure la notícia del tancament del Centre de Naixements a les xarxes, ho va viure amb una «indignació absoluta». Foto: Dani Codina

La lluita per la reobertura

La Lidia Casanovas va donar a llum el juliol del 2022 al Centre de Naixements de Martorell i quan va veure la notícia del tancament del Centre de Naixements a les xarxes, ho va viure amb una «indignació absoluta». Necessitava compartir aquella sensació amb altres mares que havien parit allà i va crear un grup de WhatsApp al qual, de seguida, es van sumar una quinzena de famílies de diferents territoris de Catalunya. Van decidir que calia passar a l'acció i van redactar un manifest amb l'adhesió de signatures amb una petició concreta: la reobertura del centre i la dotació dels recursos necessaris per a garantir que el centre pugui funcionar a ple rendiment, amb una plantilla estable i suficient de llevadores que puguin treballar de manera autònoma. En dos dies el mail que van crear per la recollida de signatures es va omplir amb missatges de famílies que, a més a més de sumar-se a la iniciativa, compartien el seu malestar pel tancament. «No només eren mails de signatures, sinó que es va convertir en un canal d'expressió de la incredulitat de molta gent que va sentir el mateix que vam sentir nosaltres», relata Lidia.

La Lidia havia parit a la casa de parts de Martorell perquè tenia por amb els parts hospitalaris, havia sentit moltes històries «de terror» al seu voltant, també algunes de positives, però va conèixer el projecte, va anar a una xerrada informativa amb el seu company i ho va tenir clar. Per això, després d'haver viscut una experiència positiva en el seu part, li preocupa que moltes mares i persones gestants es quedin sense un model d'atenció sanitària com el de Martorell. «No volem que l'experiència que hem viscut nosaltres sigui un privilegi, que només aquelles famílies amb més recursos puguin obtenir. Aquest servei no només s'ha de consolidar al Centre de Martorell, sinó també s'ha de desplegar dins el sistema de salut pública», sentència.

Una mare mostra el manifest amb l'adhesió de signatures amb una petició concreta: la reobertura del centre i la dotació dels recursos necessaris per a garantir que el centre pugui funcionar a ple rendiment Foto: Dani Codina

Fruit d'aquesta iniciativa de diverses famílies que havien parit al Centre de Naixements de Martorell, van aplegar un total de 244 signatures, 173 usuàries i 71 acompanyants, que van entregar aquest dimecres a la direcció de la Fundació Hospital Sant Joan de Déu de Martorell (FHSJDM). Una reunió que va tenir una durada aproximada d'hora i mitja i que les famílies valoren positivament, perquè es van sentir escoltades i acollides. «Hem vist que hi ha compromís i voluntat de reobrir el centre, tot i que la direcció no ha volgut donar-nos una data concreta, han agraït la nostra iniciativa i fan autocrítica dels errors que s'han comès», relata Lidia Casanovas a la sortida de la trobada. En la línia del que explicava el conseller Balcells al Parlament fa uns dies, van reiterar que estan treballant en un replantejament integral de l'atenció, no només de la casa de parts, sinó de tota l'àrea materno-infantil i que en aquest procés, compten també amb la col·laboració del Departament de Salut. «En aquest sentit, ens han allargat la mà per col·laborar com a agent interlocutor», apunta i assegura que després d'aquesta reunió la seva voluntat és elevar el manifest al Departament de Salut i el de Feminismes, per tal de «continuar teixint complicitats». A partir d'aquí, caldrà veure en quines condicions es fa aquest replantejament i si té en compte les necessitats que demanava l'equip de llevadores.